

Dr. Levent Gönenç¹
Merkez Direktörü

Hukuk Çalışmaları Merkezi

SEÇİM HUKUKU PENCERESİNDEN 31 MART SEÇİMLERİ - IV

31 Mart Mahalli İdareler Seçimi'nin üzerinde neredeyse bir buçuk ay geçti ancak seçim sonuçlarına ilişkin tartışmalar sona ermedi. Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) 6 Mayıs 2019 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinin yenilenmesine ilişkin kararı tartışmaları farklı bir noktaya taşıdı. Bundan önceki yazılarımda değindiğim gibi, tüm bu itiraz sürecinde YSK'nın yapılan itirazların bir kısmını süre aşımı, bir kısmını ise yasal dayanaktan yoksun olması gerekçesiyle reddetmesi beklenirdi. Böyle olmadı. YSK kararın ayrıntılı gerekçesini henüz açıklamadı ancak medyaya yansıyan haberlere bakıldığında Kurul'un; Anayasa'da, ilgili yasalarda ve özellikle kendi içtihatlarında yer alan Seçim Hukuku ilkeleri ile çelişen bir karara imza attığı anlaşılmakta. Bu bağlamda, YSK'nın son kararları "kesin" ve "bağlayıcı" olmakla birlikte, bu kararların gerekçelerinin hukuken tartışmaya açık olduğu da bir gerçek.

Bu yazıda, kamuoyunda YSK'nın yenileme kararı sonrasında cevap aranan bir mesele üzerinde duracağım: YSK (Anayasa ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'daki ilgili hükümlere göre) 7 asıl ve 4 üyeden oluşmasına rağmen, nasıl olup da 11 üye ile toplanıp 7 üyenin oyuyla yenileme kararı alabilir? Bir başka ifadeyle, YSK'nın 4 yedek üyesinin bu toplantıya katılması ve daha da önemlisi oy kullanabilmesi Seçim Hukuku açısından mümkün müdür?²

Bu sorunun cevabını verebilmek için Seçim Hukukunun temel metinlerini analiz etmemiz yerinde olur.

¹ https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1279/Levent+Gonenc_+Dr.

² Bu konuya ilişkin Seçim Hukukundaki tartışmalar için bkz. Levent Gönenç, Türkiye'de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, ss. 84-86.

YSK'nın toplantı yeter sayısı, 298 sayılı Kanun'un itiraz yoluna ilişkin 113. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre:

*Yüksek Seçim Kurulu, seçimin sonunda verilecek tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde, **tam sayısı** ile toplanır.*

*Diğer hususlarda kurulun **mürettep adedinin** çoğunluğu ile toplanabilir. Her iki halde de salt çoğunlukla karar verir.*

Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf tercih olunur.

Burada iki terim dikkat çekmektedir; "tam sayı" ve "mürettep adet". Türk Hukuk Lügati'ne göre "mürettep adet": "Herhangi bir meclis veya heyeti teşkil eden rey sahibi azanın hazır olsun olmasın toponun hasıl ettiği adedir."³ Bu tanıma göre, "mürettep adet" günümüz Türkçesiyle "üye tam sayısı" olarak ifade ettiğimiz kavrama denk düşmektedir. Burada tereddüt yaratabilecek nokta, aynı maddede hem "tam sayı", hem "mürettep adet" teriminin bir arada kullanılmış olmasıdır; acaba Kanun-Koyucu bu iki terimle farklı kavramlara mı işaret etmektedir? Daha da önemlisi, bu terimler kaç üyeye karşılık gelmektedir? 113. maddenin gerekçesinde şu ifadeler yer almaktadır:

*Bu maddede kurulların karar verme nisabı da gösterilmiştir. Ancak arz eylediği ehemmiyet bakımından Yüksek Seçim Kurulu'nun seçim sonunda düzenlenen tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde **tam sayısı ile toplanarak salt çoklukla karar vermesi** hususunda 5545 sayılı Kanunda yer alan hüküm muhafaza edilmiştir.*

Görüldüğü gibi Gerekeçe 'de, 298 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce yürürlükte bulunan 16.02.1950 tarih ve 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun⁴daki düzenlemeden söz edilmektedir. Öyleyse, 298 sayılı Kanun'un, YSK'nın toplantı yeter sayısına ilişkin bu hükmünü yorumlarken söz konusu düzenlemenin de göz önüne alınması gerekir. 5545 sayılı Kanun'un ilgili 122. maddesi şu şekildedir:

*Yüksek Seçim Kurulu'nun; bu Kanunun 123. maddesinin 3, 4 ve 5. bentlerindeki itirazları tetkik ederek karara bağlayabilmesi için **adedi mürettebi olan 11 kişi** ile toplanması şarttır.*

*Diğer hususlarda Kurul, **adedi mürettebinin ekseriyetiyle** de toplanabilir ve her iki halde de mutlak ekseriyetle karar verir.*

Oyların eşitliği halinde Başkanın bulunduğu taraf tercih olunur.

Bu maddede, görüldüğü gibi, "mürettep adet" açıkça 11 üye olarak belirlenmiştir. Şimdi, bu düzenlemeyi değerlendirirken şu noktanın altını kalınca çizelim: 17.02.1954 yılında 5545 sayılı Kanun'da 6272 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle YSK'nın üye sayısı; 1 Başkan, 10 asıl, 6 yedek üye olarak belirlenmiştir⁵. Yani, o dönemde YSK'nın asıl üye sayısı 11, yedek

³ Türk Hukuk Kurumu, ***Türk Hukuk Lügati***, Tıpkı Basım, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, Ankara, 1991, s. 257.

⁴ RG: 21.02.1950-7438.

⁵ 5545 sayılı Kanun'un 120. maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir: "Yüksek Seçim Kurulu bir başkan ve on üyeden teşekkül eder. / Temyiz Mahkemesi Birinci Reisi Kurulun Başkanıdır. Kendisinin bulunmadığı hallerde, kurulda mevcut daire reislerinden, yoksa üyelerden en kıdemlisi başkana vekâlet eder. / Kurul üyeleri Temyiz Mahkemesi ve Devlet Şurası Reis ve azalan arasından kendi umumi heyetlerince **beşer asıl ve üçer yedek olmak üzere**

üye sayısı ise 6'dır⁶. Bu durumda, Kanun-Koyucunun 122. maddede "adedi mürettep" ifadesiyle, (11 + 6 olmak üzere) asıl ve yedeklerin toplamı olan 17'yi değil, sadece "11 asıl üye"ye tekabül eden "üye tam sayısı"ni kastettiği anlaşılmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında, 298 sayılı Kanun'un YSK'nın toplantı yeter sayısına ilişkin düzenlemesine dönecek olursak; 298 sayılı Kanun'un 113. maddesinde: "Yüksek Seçim Kurulu, seçimin sonunda verilecek tutanaklara karşı yapılan itirazların incelenmesinde, **tam sayısı** ile toplanır. / Diğer hususlarda kurulun **mürettep adedinin** çoğunluğu ile toplanabilir." denmektedir. Burada iki toplantı türü ayırt edilmekte ("tutanak itirazlarına ilişkin toplantılar" ve "diğer hususlara ilişkin toplantılar") ve birinci tür toplantılar için "tam sayı", ikinci tür toplantılar için "mürettep adet" terimi kullanılmaktadır. İşte aynı maddede iki farklı terim kullanılmış olması, bu konuda bir kafa karışıklığının ortaya çıkmasına ve bununla bağlantılı olarak yanlış yorumlar yapılmasına sebep olmaktadır.

Yukarıda değindiğim gibi, 298 sayılı Kanun'dan önce yürürlükte olan ve 298 sayılı Kanun'un Gerekesi'nde gönderme yapılan 5545 sayılı Kanun'da her iki toplantı türü için yeter sayı belirlenirken "mürettep adet" terimine yer verilmektedir. Öyleyse, 298 sayılı Kanun'da "tam sayı" ve "mürettep adet" terimleri birlikte kullanılmış olsa da, bunlar (biri eski Türkçeyeyle, diğeri günümüz Türkçesiyle) "aynı" şeyi, yani "7 asıl üye"yi ifade etmektedir. Buna göre YSK, tutanak itirazlarına ilişkin itirazları **7 asıl üye** ile toplanarak incelemeli ve **4 asıl üyenin oyuyla**, yani salt çoğunlukla karar vermelidir.

Seçim Hukukunun temel metinlerinin analizinden çıkan bu sonuç, anayasal bağlamda bir argümanla da desteklenebilir: Anayasa-Koyucu'nun "yedek" ve "asıl" üyeler arasında bir ayırım yapmasının bir anlamı ve amacı olmalıdır. Bu anlam ve amaç, Seçim Hukukunun daha önceki yazılarımda değindiğim özelliklerine ve seçimin demokratik rejimler açısından önemine bakılarak tespit edilebilir. Seçimler, demokratik rejimlerde, siyasal iktidarın barışçı yollarla el değiştirmesini mümkün kılan vazgeçilmez bir araçtır. Tüm yönetenlerin, yöneticilerin ve kurumların seferber olduğu bu süreçte hukuki uyumsuzlukların da mümkün olduğunca hızlı ve etkin bir biçimde sonuçlandırılması gerekir. Anayasa-Koyucu bu düşüncelerden hareketle, asıl üyelerden bir veya bir kaçının seçim uyuşmazlıklarının karara bağlanacağı toplantılara katılamaması durumunda, sürecin sekteye uğramaması için, "yedek üyelik" statüsünü ihdas etmiş olmalıdır. Dolayısıyla, yedek üyeler ancak asıl üyelerin toplantılara katılamaması durumunda devreye girmelidir.

Seçim Hukuku açısından durum bu olmakla birlikte, YSK uzun bir süreden beri "önemli" konularda 11 üye (7 asıl + 4 yedek) ile toplanmayı tercih etmektedir. Geçmişte, yedek üyeler toplantılara katıldıkları halde oy kullanmazken, son zamanlarda yedek üyelerin de oy kullandığı görülmektedir. Hatta bu konuda YSK'nın bir "genelge" yayımladığı bilinmektedir. Bir dönem YSK Başkan vekilliği yapmış olan Hâkim Sabri Coşkun, Seçim Hukuku ile ilgili çalışmasında, uygulamada YSK toplantılarının asıl ve yedek tüm üyelerin katılımıyla gerçekleştiğini; yedek üyelerin oy hakkı olmamakla birlikte, gündemdeki konular hakkında görüş beyan edebildiklerini; bunun dışında, eğer gündemdeki konu yedek üyenin uzmanlık alanına girmekteseyse, bu durumda konuyu Kurul'a yedek üyenin sunduğunu ve oy kullandığını; yedek üyenin bu şekilde oy kullanması söz konusu olduğunda ise yedek üyenin geldiği yüksek mahkemeden gelen üyelerden en kıdemsizinin oy kullanmadığını not

kur'a ile tespit olunurlar." Maddelerin orijinal metinleri ve değiştirilmiş biçimleri için bkz. Tarhan Erdem, **Anayasalar ve Seçim Kanunları, 1876-1982**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1982, ss. 226-227; ss. 239-240.

⁶ Erol Tuncer, **Osmanlıdan Günümüze Seçimler 1877- 1999**, TESAV Yayınları, Ankara, 2002, s. 180.

etmektedir⁷. Geçmişteki bu uygulama Anayasaya ve yasaya uygundur çünkü yedek üyeler toplantılara katılsa dahi oy kullanmamaktadır. YSK'nın son zamanlardaki uygulaması ise, yani yedek üyelerin toplantıya katılmakla kalmayıp oy kullanmaları açıkça Anayasaya ve yasaya aykırıdır. Zira genelge ile hatta yasa ile Anayasada yer alan "asıl-yedek" ayırımına aykırı bir kural öngörülemez.

YSK'nın geçmişte verdiği birçok karar tartışılmış, eleştirilmiş ancak bu kararlar kesin oldukları için uygulanmışlardır. Bununla birlikte, bu son örnekte olduğu gibi, YSK kararları demokratik rejimin işleyişini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu yüzden; YSK ve YSK'nın kararları üzerine daha çok düşünmek ve mevcut sorunlar için çözüm geliştirmek bundan sonra Seçim Hukukunun öncelikli gündem maddesi olmalıdır.

---

⁷ Sabri Coşkun, *Seçim Hukuku*, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara, 2007, s. 102.